

Innovations- och konjunkturrapport

Stark konjunktur

Ingenjörerna värdeskapare

April 2018

OM INNOVATIONS- OCH KONJUNKTURRAPPORTEN

Varje år genomför Sveriges Ingenjörer medlemsundersökningar över innovations- och konjunkturläget i landets ingenjörstata företag. Enkätsvaren ligger till grund för två rapporter som utkommer på våren och hösten.

Vårens undersökning utgår ifrån 92 000 ingenjörmedlemmar i det svenska näringslivet. Det är fackligt förtroendevalda i företagens lokala akademikerföreningar som svarat på enkäten. Totalt har 670 små, medelstora och stora företag fått enkäten och svarsfrekvensen ligger på 61 procent.

De förtroendevalda sitter i företagens styrelser och har daglig kontakt med ingenjörerna som driver företagens tekniska utveckling. De som svarar har därför såväl insikter i företagens löpande forsknings- och utvecklingsarbete som god kännedom om företagens strategiska arbete.

Utdrag av bokslutskommunikéer från några av industriföretagens hemsidor mars 2017

"Atlas Copco achieved record profit and order intake in 2017 as all our five business areas grew."

Atlas Copcos VD, Mats Rahmström

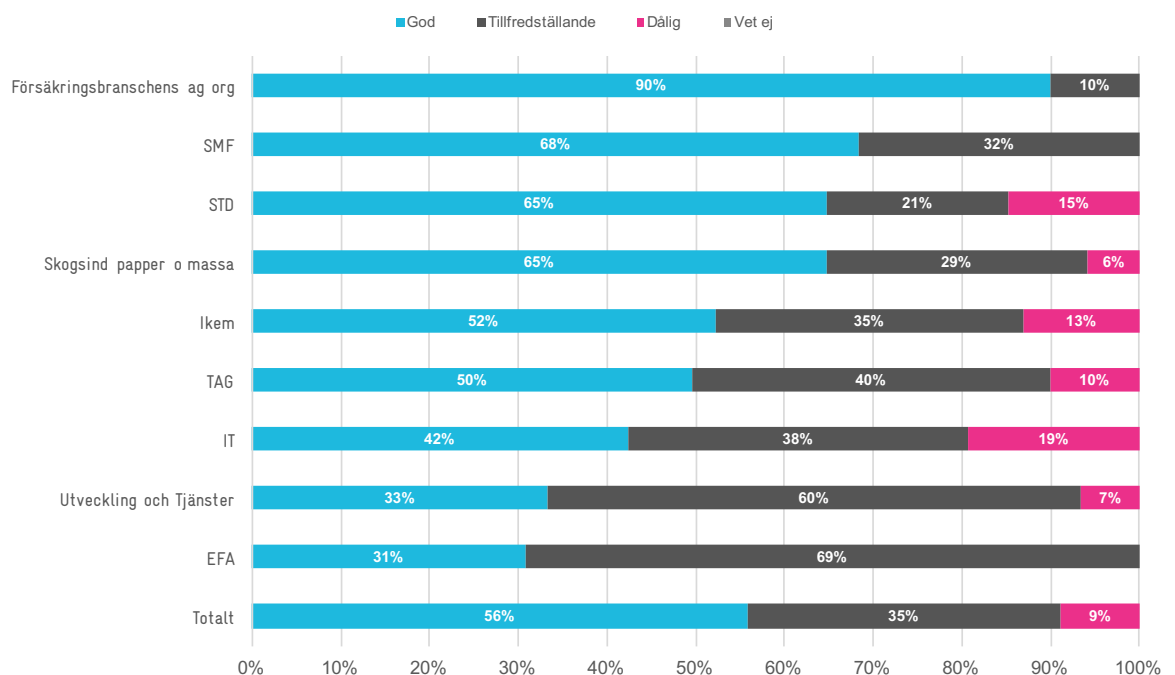
SAMMANFATTNING – KONJUNKTUR

- 91 procent av landets ingenjörsföretag anger att den ekonomiska situationen är tillfredsställande eller god.
- Brist på teknisk kompetens råder på två av tre företag.
- Nästan två av tre anställda tjänstemän har för stor arbetsbörda.

RESULTAT – KONJUNKTUR

STARK KONJUNKTUR MED HÖGT KAPACITETSUTNYTTJANDE

VILKEN ÄR DIN SAMLADE BEDÖMNING AV DEN EKONOMISKA SITUATIONEN I DAGSLÄGET PÅ DET FÖRETAG DÄR DU ÄR FÖRTROENDEVALD?

"Vår starka position på en växande marknad gör att vi fortsätter rapportera hög tillväxt och stabila resultat. Den starka efterfrågan fortsätter med ökad omsättning som följd – upp drygt 3 procent jämfört med förra året."

Billerud Korsnäs VD, Petra Einarsson

"Sandvik can look back on a successful 2017, when we improved our earnings, met our financial targets ahead of schedule and delivered strong cash flow."

Sandviks VD, Björn Rosengren

Enkätsvaren visar att landets ingenjörsföretag upplever en urstark konjunktur där nio av tio företag har en god eller tillfredsställande ekonomisk situation trots en osäker omvärld. Den ekonomiska utvecklingen är stark i samtliga nio bransch- och avtalsområden som undersökningen täcker in.

På industrisidan visar Stål- och metallföretagen bäst siffror. 100 procent av företagen har en tillfredsställande eller god ekonomisk situation följt av Skogsindustrierna på 94 procent och Teknikindustrin på 90 procent. Kapacitetsutnyttjandet inom industrin ligger på över 90 procent, enligt statistik från SCB, vilket är nivåer som inte nåtts sedan före finanskrisen mellan åren 2007 och 2008.

Inom tjänstesektorn har försäkringsbranschen bäst ekonomiskt läge: 100 procent av företagen redovisar en god ekonomisk eller tillfredsställande ekonomisk situation följt av branschen Utveckling och Tjänster på 93 procent.

BRIST PÅ RÄTT TEKNISK KOMPETENS FÖR ATT TA FRAM NYA PRODUKTER OCH TJÄNSTEERBJUDANDEN

Enligt enkätsvaren har endast 63 procent av företagen rätt teknisk kompetens för att utveckla nya innovationer. En risk för företag som inte har tillgång till värdeskapande ingenjörer är att de förlorar i konkurrenskraft. Det leder i sin tur till sämre lönsamhet. Därför behöver företagen skapa en långsiktig plan för att komma till rätta med bristen.

Några fria svar från enkäten illustrerar behoven på företagen:

"Innovationsverksamheten kräver att ny kompetens regelbundet tillförs"

"Svårighet att rekrytera seniora specialister"

"Vi behöver vara fler men även ersätta seniora ingenjörer"

"Svårt att rekrytera utvecklingsingenjörer inom t ex mjukvara, el och mekanik"

DEN STARKA KONJUNKTUREN MEDFÖR HÖG ARBETSBÖRDA FÖR INGENJÖRERNA

Den goda konjunkturen påverkar arbetsbördan och i genomsnitt 61 procent av tjänstemännen bedömer att de har för hög arbetsbörda. Tuffast är läget inom industrin för Innovations- och Kemiföretagen där 76 procent rapporterar att de har för mycket att göra följt av Stål och Metallföretagen på 68 procent. Även inom tjänstesektorn är arbetsbördan för stor. IT och Telekomföretagen ligger högst med 62 procent.

Utdrag av bokslutskommunikéer från några av industriföretagens hemsidor mars 2017

"Ett starkt resultat under 2017. Efterfrågan har generellt varit god inom alla produktområden och i alla geografiska marknader. Vi genomför just nu en av de största industriinvesteringarna i Sverige, utbyggnaden av Östrands massafabrik."

SCA:s VD, Ulf Larsson

"Scanias nettoomsättning steg till rekordhöga 119,7 miljarder kronor, en ökning med 15 procent jämfört med föregående år. Leveranser av lastbilar nådde den högsta nivån någonsin. Under fjärde kvartalet lanserade Scania även en banbrytande 13-liters Euro 6-gasmotor avsedd för fjärrtrafik och visade upp sin nya Scania Citywide Low Floor buss som drivs helt elektriskt."

Scanias VD, Henrik Henriksson

"2017 was Volvo Cars' fourth consecutive year of growth. In Sweden, we have grown from 16,000 employees in 2011 to 21,000."

Volvo Cars VD, Håkan Samuelsson

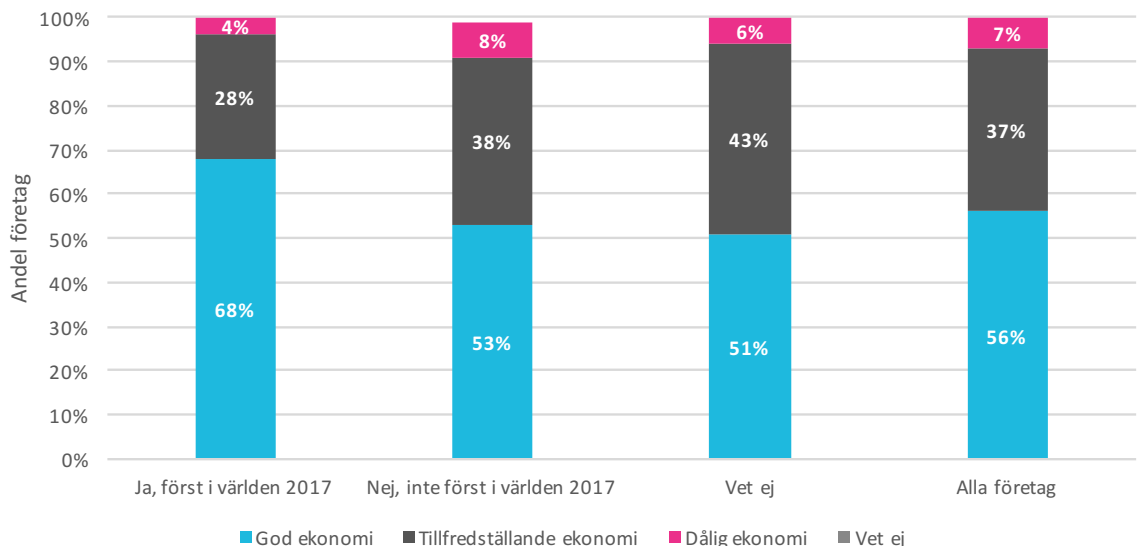
"2017 was a record year in terms of sales and profitability for the Volvo Group, the highest sales and operating income in the Volvo Group's history. It was also a year when we demonstrated new technologies and innovations. We are committed to successfully make the transition into new technologies and business models."

Volvo Groups VD, Martin Lundstedt

SAMMANFATTNING INNOVATION

FÖRETAG SOM ÄR FÖRST I VÄRLDEN ÄR MER LÖNSAMMA - INGENJÖRERNA ÄR VIKTIGA VÄRDESKAPARE

- Företag som är först i världen med nya produktinnovationer är mer lönsamma än företag som inte är först i världen.
- Företagens viktigaste motiv för att FoU och innovation i Sverige är att det finns arbetskraft med hög teknisk kompetens.
- Företagens största investeringshinder för FoU och innovation i Sverige är tillgång till teknisk kompetens, där spelar lönenivån roll.
- Företag som har ersättningssystem för uppfinningar på företaget får fram fler produktinnovationer som är först i världen.

RESULTAT INNOVATION

FÖRETAG SOM ÄR FÖRST I VÄRLDEN ÄR MER LÖNSAMMA

I enkäten som denna rapport bygger på ställdes frågan om företagen med forskning och utveckling också har någon produktinnovation som var världsunik under 2017. I två av fem företag med 1 000 anställda och fler hade någon produktinnovation som var först i världen. Det visar sig också att dessa företag också är mer lönsamma än andra företag. Nästan sju av tio företag som hade unika produkter hade också god lönsamhet. För företag utan unika produktinnovationer är motsvarande siffra fem av tio. Nästan tre av fem företag anger att det är av stor betydelse att vara först i världen.

Några fria svar från de förtroendevalda indikerar varför:

"En av företagets grundpelare är att ha produktutveckling i världsklass. Utan att faktiskt lansera några nyheter förlorar företaget snabbt i trovärdighet."

"Produkterna som säljs är rankade bästa möjliga teknologi och det är viktigt."

De stora ingenjörstata exportföretagen med starka resultat anger innovation och vikten av lösningar i teknikens framkant som framgångsfaktorer:

Sandviks VD, Björn Rosengren

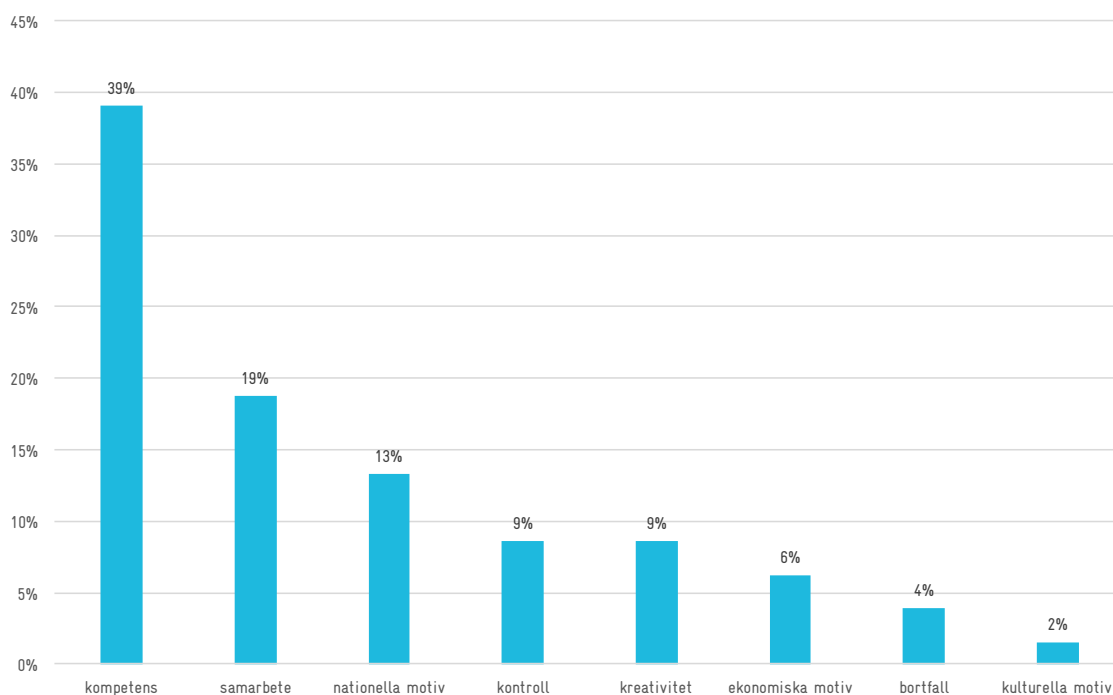
"Sandvik kan skapa kundvärde genom att lansera tusentals nya produkter på marknaden varje år."

Atlas Copcos VD, Mats Rahmström

"Atlas Copco har alltid varit ett företag som utvecklat ny teknik och nya disruptiva lösningar. Det är en del av företagets DNA."

FÖRDELAR MED ATT BEDRIVA FORSKNINGS- OCH UTVECKLINGSARBETE I SVERIGE

VIKTIGASTE SKÄLET ATT BEDRIVA FoU I SVERIGE

Sveriges Ingenjörer har tillfrågat fackligt förtroendevalda ingenjörer om det viktigaste skälet till att bedriva FoU i Sverige. De fackligt förtroendevalda ingenjörerna har en god insikt i frågan om FoU. Dels är de som representerar i företagets styrelser delaktiga i företagsledningens resonemang och diskussioner om företagets långsiktiga utveckling och investeringar och dels får de genom den dagliga kontakten med ingenjörskollegor god förståelse över sambandet mellan forskning och innovation och hur värde skapas i företagen. Skälet för att investera i FoU överhuvudtaget är att skapa bättre lönsamhet i företagen genom att få fram nya produkter och tjänster som blir först ut på marknaden. I diagrammet redovisas 128 svar av att bedriva FoU arbetet i Sverige som delats in i åtta olika kategorier. Det främsta motivet är hög teknisk kompetensnivå följt av samarbeten.

Citaten kommer från fria svar från de förtroendevalda i enkäten.

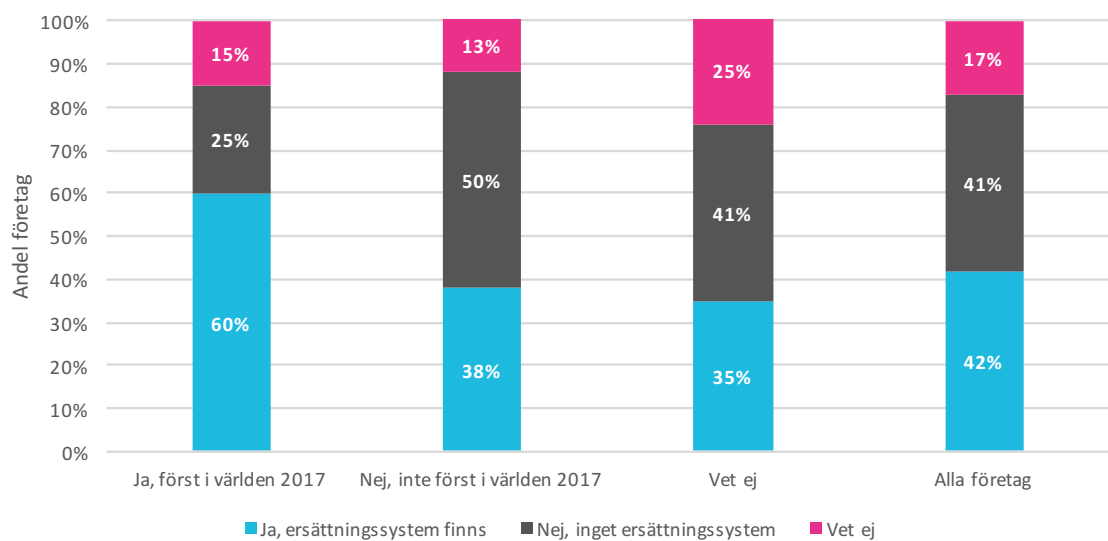
1) Kompetens

"Tillgång till kvalificerad arbetskraft";
 "Arbetskraft med spetskunskap";
 "Kompetenta resurser i Sverige"

2) Samarbeten

"Tätare samarbeten mellan industri och högskola";
 "Nära att ta till sig resultat, fysiskt samarbete";
 "Vår förmåga att jobba i team och dela med oss inom teamen"

FÖRETAG SOM HAR ERSÄTTNINGSSYSTEM FÖR UPPFINNINGAR FÅR FRAM FLER PRODUKTINNOVATIONER SOM ÄR FÖRST I VÄRLDEN

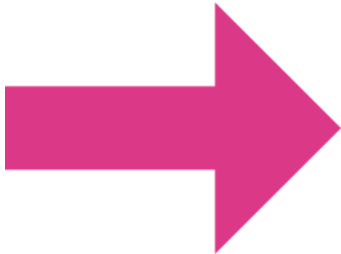
Det visar sig att företag som har ersättningssystem som uppmuntrar de anställda att ta fram innovationer får fram fler produktinnovationer. Av de företag som fick fram produktinnovationer som var först i världen hade 60 procent någon form av ersättningssystem. Motsvarande för företag som inte hade ersättningssystem men ändå var först i världen var 38 procent. Det indikerar att det spelar roll att uppmuntra sina anställda att utveckla nya lösningar och innovationer och att företagen tjänar på att belöna dem ekonomiskt.

TROTS REKORDRESULTAT IDAG FINNS EN STOR RISK ATT FÖRETAGEN INTE ÄR RUSTADE FÖR ATT TA FRAM MORGONDAGENS INNOVATIONER

Tidigare resultat från 2017 års Innovations- och konjunkturrapport visar att satsningar på kompetensutveckling minskar och att endast ett av tre företag har en långsiktig plan för att säkerställa rätt teknisk kompetens för innovation och utveckling i företaget. Det bidrar till att endast två av tre företag får tag i rätt teknisk kompetens. Det leder också till att nästan två av tre tjänstemän har en för hög arbetsbörda. En stor risk blir att den befintliga personalen blir överbelastad och att det leder till sjukskrivningar. En annan konsekvens är att företagen får svårt att leverera de beställningar som finns på grund av bristande teknisk kompetens. En tredje effekt kan bli att företagens förnyelseförmåga och därmed konkurrenskraft minskar och därmed minskar företagens framtidstro.

Om inte företagen betalar ingenjörerna lön för utveckling i världsklass blir det svårt att behålla och kunna rekrytera kompetent teknisk kompetens. Det blir därför viktigt för företagen att betala ingenjörerna lön för det värdeskapande de bidrar med. Genom en god löneutveckling för ingenjörskåren säkerställer företagen möjlighet att utveckla även morgondagens världsledande innovationer. Det leder i sin tur till förutsättningar för fortsatt god konkurrenskraft och lönsamhet.

SVERIGES INGENJÖRER MENAR ATT

Företagen bättre behöver analysera sina långsiktiga behov av teknisk kompetens och planera för hur dessa ska mötas.

Den upplevda bristen på ingenjörer kan minskas genom att företagen rekryterar nyutexaminerade ingenjörer eller dem med kortare erfarenhet och utbildar dem inom företaget. Lägg rekryteringspengarna på att låta dem lära sig jobbet på plats. 2016 examinerades mer än 6 800 civil- och högskoleingenjörer. Dessutom finns mer än 8 000 utrikesfödda ingenjörer i Sverige som inget annat vill än att leverera i sin yrkesroll.

Teknisk kompetensutveckling för de anställda behöver öka i företagen istället för att minska.

Utveckla de redan anställda ingenjörerna som drivs av att förbättra både processer och produkter. Låt dem göra just det – låt ingenjörer få göra karriär som specialister. Satsa pengarna på innovation och kompetensutveckling.

Ekonomiskt utrymme bör avsättas för ökade ingenjörslöner i företagen.

Företagen måste i högre grad växla in sina höga vinster i löneökningar för ingenjörer. För att komma tillrätta med den brist på kvalificerade ingenjörer som företagen uttrycker, kan bra löner öka chansen att de bästa stannar kvar och fortsätter att utveckla företaget med sin erfarenhet och kompetens.

AVTALSOMRÅDEN SOM REPRESENTERAS I RAPPORTEN

Svaren från de förtroendevalda representerar små, medelstora och stora ingenjörstata företag i svenskt näringsliv.

Resultatredovisningen är baserad på de branschorganisationer som är avtalsparter på Sveriges Ingenjörers nio avtalsområden. Dessa är analyserade i huvudkategorierna tjänstesektor respektive industrisektor. Det gör att följande kategori- och branschområden ingår i rapporten:

INDUSTRISEKTORN

- Innovations- och kemiindustrierna (IKEM)
- Skogsindustrierna (Industriarbetsgivarna)
- Teknikarbetsgivarna (Teknikföretagen)
- Stål och Metallföretagen (Industriarbetsgivarna)

TJÄNSTESEKTORN

- Tjänsteförbunden Utveckling & Tjänster (Almega)
- Svenska Teknik & Designföretagen (Almega)
- IT&Telekomföretagen (Almega)
- Försäkringsbranschens Arbetsgivarorganisation
- Energiföretagen Sverige

Det analyserade resultatet bygger på enkätsvar och öppna kommentarer som lämnats på frågorna. Enkätundersökningen har kompletterats med uttalanden från förtroendevalda och data från andra undersökningar.

Tabellsammanställning med resultat från undersökningen finns att hämta på webbplatsen, sverigesingenjorer.se/Om-forbundet/Sa-tycker-vi/Rapporter-och-undersokningar/

